

24.02.2022

TOIMENPIDEKIELTOVAATIMUS

Uudenmaan ELY-keskus
Kirjaamo
PL 36
00521 HELSINKI
kirjaamo.uusimaa@ely-keskus.fi

TUTKINTAPYYNTÖ

Helsingin poliisi
kirjaamo.helsinki@poliisi.fi

TOIMENPIDEVAATIMUS

Helsingin kaupunki
Ympäristöpalvelut/suojelu
helsinki.kirjaamo@hel.fi

Malmin lentoaseman ystävät ry
info@malmiairport.fi
Helsinki-Malmin lentoasema
00700 Helsinki

KIIREELLINEN TOIMENPIDEKIELTOVAATIMUS UUDENMAAN ELY-KESKUKSELLE

TUTKINTAPYYNTÖ HELSINGIN POLIISILLE

TOIMENPIDEVAATIMUS HELSINGIN KAUPUNGIN YMPÄRISTÖPALVELUILLE

Luonnonsuojelulain 57 §:n mukainen vireillepano luonnonsuojelulain rikkomisen estämiseksi.

Helsingin kaupunki on ilmoittanut aloittavansa puiden kaatotyöt Helsinki-Malmin lentokenttäalueella. Kaupunkiympäristön projektijohtaja Kimmo Kuisman mukaan työlle on olemassa Helsingin kaupungin myöntämä maisematyöluupa.

Suunnittelualue on liito-oravien ydinaluetta. Puiden kaataminen näiltä alueilta vaatii aina poikkeamislupa. Yleisesti puuston poistoa tai muita lisääntymis- ja levähdyspaikkoja hävittäviä tai heikentäviä töitä ei saa tehdä liito-oravan lisääntymisaikana 15.3.–31.7.

Malmin lentokentän alueelle pelkällä maisemaluvalla suunniteltu puiden kaataminen kaasuputken linjauksen siirtämiseksi uhkaa liito-oravan ydinalueita, lentokentän arvokasta niittyluontoa ja valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY).

Malmin lentoaseman ystävät ry vaatii **ELY-keskusta** määräämään lentokenttäalueelle kiireellisesti toimenpidekiellon. Luonnon monimuotoisuuden ja muiden luonnonarvojen säilymistä edistävät selvitykset sekä riittävät luvat toimenpiteille puuttuvat. Suunniteltu linjaus kulkee sekä Helsingin kaupunkien tutkimusten perusteella määritettyjen liito-oravien ydinalueiden että merkittävien metsä- ja niittyluontoalueiden läpi.

Teemme **Helsingin poliisille** tutkinta- ja kiireellisen toimenpidepyynnön mahdollisen lain rikkomisen estämiseksi alueella.

Vaadimme **Helsingin kaupungin ympäristöpalveluilta** toimenpiteet kaupungin toiminnan lainmukaisuuden takaamiseksi ja kaupungin sisäisen ympäristönsuojelun valvonnan toteuttamiseksi.

Kaupunki on viimeksi julkaissut liito-oravien levinneisyystutkimuksen vuonna 2019. Tällaisissa hankkeissa levinneisyys tulee tarkistaa välittömästi ennen työn tekemistä, eikä tätä ole tehty. Juuri alkamassa oleva liito-oravien lisääntymisaika on uhattuna. Yleisesti liito-oravien ydinalueet tulee säilyttää koskemattomina viiden (5) vuoden ajan viimeisistä havainnoista sukupolvien pesimäalueiden säilyttämiseksi ja kannan jatkuvuuden takaamiseksi.

Alueen työt uhataan jo aloittaa, vaikka asiaan liittyviä tutkimuksia ei ole päivitetty moneen vuoteen. Malmin lentoaseman ystävät ry:n KAER Oy:llä teettämän, kaupungin tietoon toimitetun selvityksen (2020-2021) runsaat havainnot on myös jätetty huomiotta. KAER Oy on myös kaupungin palvelutoimittaja vastaavanlaisissa tutkimuksissa.

Yhdistyksemme on asianosainen. Malmin lentoaseman ystävät ry:n toiminnan tarkoituksena on yhdistyksen sääntöjen mukaisesti vaalia ja suojella Malmin alueen monimuotoista luontoa ja rakennettuja kulttuurikohteita ja -ympäristöjä, vaalia niiden ominaisluonnetta ja erityispiirteitä sekä edistää niiden kestävää hoitoa ja käyttöä.

PROSESSIOSOITE

Malmin lentoaseman ystävät ry

Vaatimukset

Haemme kiireellistä toimenpidekieltoa Helsingissä Malmin lentokentällä alkaviin maakaasun runkoputken rakennustoimenpiteisiin. Vaadimme Helsingin poliisin ja Helsingin kaupungin ympäristösuojelun varmistavan, ettei lainvastaisia toimia aloiteta alueella.

Rakennustöistä aiheutuisi paitsi liito-oravien todennettujen ydinalueiden heikentyminen, myös monipuolisen ja edustavan niittyluonnon pirstoutuminen ja tuhoutuminen laajalti alueelta, jonka kaupunki on luokitellut niittyverkostonsa arvokohteeksi. Niityt ovat koko maassa äärimmäisen uhanalaiseksi luokiteltu luontotyyppi. Toimenpiteiden kohteena olevalta alueelta on havaittu mm. erittäin uhanalainen (EN) viheryökkönen (*calamia tridens*) ja laaja kirjo muita perhosia, joista osa on uhanalaisia (VU) tai silmälläpidettäviä (NT). Putkelle linjattu reitti pirstoisi myös äärimmäisen uhanalaisen heinäkurpan (*gallinago media*) merkittävintä muuton aikaista levähdyspaikkaa Suomessa.

Alueelle on laadittu asemakaavoja, joiden käsittelyssä luontoarvot on jätetty samoin selvittämättä tai huomioimatta. Asemakaavat eivät ole saaneet lainvoimaa, sillä niistä jo lautakuntakäsittelyssä esitetty eriäviä mielipiteitä, ja niistä on valitettu hallinto-oikeuteen.

Korkeimman hallinto-oikeuden 10.5.2021 tekemällä päätöksellä (KHO:2021:60) on erityinen merkitys tähänkin työhön, joka on lainvoimaisen asemakaavan vastainen. Erityisesti kohdassa ”Kaavaratkaisun perusteena olevien selvitysten ja vaikutusten arviointien riittävyyttä koskeva

oikeudellinen arviointi”. Päätöksensä yhteenvedossa KHO on asettanut yleisesti korkeat vaatimukset kaavan toteuttamisesta aiheutuvan luontoarvoja vaarantavan epävarmuuden poistamiselle (ns. varovaisuusperiaate).

KHO:n päätöksen mukaan mahdollisten haitallisten vaikutusten toteutumatta jäämisen pitää ”kaikilta osin perustua sellaisiin unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä tarkoitettuihin täydellisiin, täsmällisiin ja lopullisiin päätelmiin, joilla voidaan hälventää kaikenlainen tieteellinen epäily asianomaisella suunnittelualueella suunniteltujen töiden vaikutuksista”.

Koko lentokenttäalueen liittämistä Sipoonkorven kansallispuistoon on lakialoite eduskunnan käsittelyssä. Alueen luontoarvojen heikentäminen lainsäädäntöasian ollessa kesken ei ole asiallista toimintaa.

Toimenpiteet tulee keskeyttää välittömästi, kunnes mainitut asiat on selvitetty.

Selvitysten ja vaikutusarviointien riittämättömyys ja keskeisten lajistoarvojen sekä luontoselvitysten puuttuminen

Rakennustoimenpiteiden kohteeksi linjatulta nittyalueelta on havaittu erittäin uhanalaisen viheryökkösen (*calamia tridens*) kanta ja runsaslajinen muu perhoskanta, johon kuuluu uhanalaisia ja silmälläpidettäviä lajeja. Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri on myös arvioinut kentän niityt äärimmäisen uhanalaisen ja erityisesti suojeltavan heinäkurpan (*gallinago media*) merkittävämmäksi muutoinaikaiseksi levähdyspaikaksi Suomessa. Erityisesti suojeltavien lajien levähdyspaikkojen heikentäminen ja hävittäminen on kielletty luonnonsuojelulaissa.

Kentän itäpuolisko, jota kaasuputkelle linjattu reitti halkoo lähes koko sen pituudelta, todettiin arvokkaan perinnebiotoopin tyyppiseksi niityksi kaupungin selvityksessä vuonna 2020. Tällaiset biotoopit ovat koko maassa äärimmäisen uhanalaisia. Alueen luontoarvoja ei ole edelleenkään selvitetty kattavasti. Mitään estettä luontoarvojen selvittämiseksi esim. muiden hyönteisten, hämähäkkien, sammakkoeläinten, matelijoiden ja maanisäkkäiden osalta ei ole ollut lentotoiminnan keskeydyttyä maaliskuussa 2021, mutta mitään tietoja tällaisista selvityksistä ei ole julkaistu.

Kaasuputken rakennustöiden vaikutuksia viereisiin liito-oravan ydinalueisiin ei ole selvitetty. Ydinalueilla jo maaliskuussa aiottujen puunkaatojen ainoa puolustelu asiaa koskevassa kaupungin tiedotteessa on ilman täsmällisiä perusteluja esitetty väite ”liito-oraville tärkeät alueet säilyvät”. Puunkaatoja liito-oravan todennetuilla ja rajatuilla ydinalueilla ei voi perustella näin kevyesti, varsinkin kun KAER Oy:n sivuutetut tutkimustulokset vuosilta 2020-2021 osoittavat liito-oravahavaintoja sekä kolo- ja risupesäpuita kahden todennetun ydinalueen välissä sekä merkittävän määrän havaintoja pohjoisempana Tuiskutien mutkassa, jonne ydinalueilta johtavan kulkureitin voidaan päätellä heikkenevän merkittävästi tai tuhoutuvan aiottujen puunkaatojen myötä.

Viheryökkönen

T:mi Jaakko Kullbergin laatimassa perhostutkimuksessa aiotun rakennuskohteen alueelta kentän lounaisosasta on löytynyt useita yksilöitä erittäin uhanalaista (EN) viheryökköstä sekä laaja kirjo muita perhoslajeja, joista osa on vaarantuneita (VU) tai silmälläpidettäviä (NT). Selvityksen tuloksia ei ole huomioitu kaupungin suunnitelmissa mitenkään.

Liito-orava

Liito-orava (*Pteromys volans*) kuuluu EU:n luontodirektiivin ja Suomen luonnonsuojelulain nojalla tiukasti suojeltuihin lajeihin. Kaupungin liito-oravaselvitysten mukaan rakennusalueella sijaitsevassa metsikössä on kaksi liito-oravan ydinaluetta. Malmin lentoaseman ystävät ry:n vuosina 2020-2021 KAER Oy:llä teettämässä kartoituksissa runsaita liito-oravahavaintoja tehtiin merkittävästi laajemmalla alueella kuin kaupungin selvityksissä. Rakennushankkeen vaikutuksia liito-oravan ydinalueisiin sekä kulkureittiin KAER Oy:n toteamalle esiintymisalueelle Tuiskutien mutkassa pohjoisempana ei ole selvitetty asianmukaisesti.

Lepakot

Vuodesta 2015 jatkuneissa, FM Petri Asikaisen toteuttamissa lentokentän ja sen ympäristön lepakkoselvityksissä on todettu merkittävä määrä lepakkolajeja rakennuskohteen viereisessä metsikössä kentän lounaiskulmalla sekä kentän itälaidalla. Kentän hyönteislajistoltaan runsas niittyalue, joka heikentyisi ja osin tuhoutuisi kaasuputken rakennustoimenpiteiden yhteydessä, on alueen lepakoille tärkeä ruokailualue. Kaikki Suomen lepakot ovat rauhoitettuja ja EU:n luontodirektiivin liitteen IV(a) tiukkaa suojelua edellyttävien lajien luettelossa.

Niittykasvillisuus

Kaupungin kentän itäosassa teettämässä kasvillisuusselvityksessä (2020) lentokentän itäpuolisko todettiin laajalta osin arvokkaan perinnebiotoopin tyyppiseksi niityksi. Tällaiset niityt on koko maassa luokiteltu äärimmäisen uhanalaisiksi.

Alueella mahdollisesti esiintyvien, luontodirektiivin liitteessä II lueteltujen lajien merkittävien esiintymispaikkojen hävittäminen tai heikentäminen on kielletty luonnonsuojelulain 47 § 5 momentissa. Ilman poikkeuslupaa tehtynä se johtaisi laissa tarkoitettuun luontovahinkoon, varsinkin koska lajin suojelutaso on maassamme epäsuotuisa. Lajin esiintymispaikan hävittäminen edellyttää ELY-keskuksen poikkeamislupaa ja sen pohjaksi perusteellisia selvityksiä paitsi kasvillisuuden, myös eläinkantojen ja yleisen monimuotoisuuden osalta.

Luonnonympäristön vaaliminen ja liittyvien erityisten arvojen hävittämisestä pidättäytyminen

Nykyisessä, voimassa olevan asemakaavan mukaisessa käyttötarkoituksessa (lentokenttä) alueen luontoarvot on turvattu. Mitään konkreettista pakottavaa syytä kaasuputken linjauksen muuttamiselle nykyisestä alueen kiertävästä reitistä valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön ja merkittävän luontoalueen halki ei ole. Hanke ei ole lainvoimaisen asemakaavan mukainen.

Kaasuputkeen liittyvät puunkaadot heikentävät liito-oravan todennettuja ydinalueita, ja putken rakennustyöt tuhoavat ja pirstovat pääkaupungin niittyverkoston suurinta yhtenäistä arvokohdetta, vaikka alueen luontoarvoja koskeva lainsäädäntöasia on kesken eduskunnassa.

Kaupunki on jo aiemmin osoittanut piittaamattomuutta Malmin lentokenttään liittyvien liito-oravan ydinalueiden kohtelussa hävittämällä arvokkaaksi osoittautuneen liito-oravametsän lentokentän koillislaidalla juuri ennen sen liito-oravaan liittyvien arvojen selvittämistä (Iltalehti 6.11.2018). Kaupungin aikoessa nyt kaataa puita kahdella muulla liito-oravan ydinalueella on niille ja niihin liittyvälle vaarantuneelle metsäluontotyyppille koituvat vaikutukset selvittävät erityisen huolellisesti ja ajantasaisen tiedon pohjalta ennen puustoon kajoavia toimenpiteitä.

Näistä syistä suunnitellulle puunkaadolle ja kaasuputken rakentamiselle tulee asettaa toimenpidekielto kunnes kaikki alueen monimuotoisen merkittävyyden edellyttämät luonto- ym. selvitykset on tehty ja luvat myönnetty asianmukaisesti. Helsingin poliisin ja Helsingin kaupungin ympäristönsuojelun tulee varmistaa, että lakia noudatetaan.

Helsingissä 24.2.2022

Malmin lentoaseman ystävät ry

Liitteet

Kaasuputken linjaus (vanha ja uusi):

<https://dev.hel.fi/paatokset/media/att/a9/a947ec8e5a4f16f1e76ded466f39502c8b365672.pdf>

Asemakaavavalitus mm. luontoarvoista

https://www.malmiairport.fi/wp-content/uploads/2021/05/valitus_nallenrinne_netti.pdf

Korkeimman hallinto-oikeuden päätös mm. luontoarvoista

<https://www.kho.fi/fi/index/paatokset/vuosikirjapaatokset/1620285558369.html>

Iltalehti 6.11.2018: Helsinki tuhosi harvinaisen liito-oravametsän,

<https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/9d27f449-4873-4a5c-82d7-d9f88bfe2e1b>

Malmin lentoaseman luontoarvot (kooste selvityksistä): <https://malmiairport.fi/luontoarvot>

KAER Oy, Malmin lentokentän ympäristön liito-oravakartoitus 2020-2021:

<https://www.malmiairport.fi/wp-content/uploads/2021/04/Malmin-liito-oravat-kevat-2021.pdf>

Tämänhetkiset luontoarvotiedot, Helsingin kaupungin karttapalvelu:

<https://kartta.hel.fi/link/aPFyem>

Ympäristöministeriön kirje mm. ELY-keskuksille liito-oravan huomioimisesta kaavoituksessa (6.2.2017): https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Ymparistoministeriolta_kirje_liitooravan